

4

Sala de audiere a minorului - o prioritate pentru protecția copiilor

Înființarea și utilizarea sălilor de audiere a minorilor pe o metodologie specială în toate cazurile care necesită o intervenție a sistemului de justiție este o urgență pentru asigurarea protecției copiilor victime sau matori ai unor fapte penale. Din păcate de multe ori violențe care afectează minorii sunt de natură sexuală urmări grave pentru dezvoltarea minorilor. Fără introducerea unor astfel de facilități ca procedură de lucru standard în cazurile penale ce implică minori, statul român nu respectă prevederile convenției ONU privind drepturile copiilor și nu prezintă garanții suficiente pentru protecția cetățenilor săi minori. Prin neutilizarea sălilor de audiere a minorilor în cazuri de abuz sexual, autoritățile statului sunt părtași la retraumatizarea copiilor.

Abuzul sexual asupra minorilor:

Organizația Mondială a Sănătății a definit **abuzul sexual asupra minorilor** ca *implicarea unui copil într-o activitate sexuală pe care el nu o înțelege, pentru care nu are capacitatea de a-și da încuviințarea informată, pentru care nu este pregătit din punctul de vedere al dezvoltării sau care încalcă legile ori tabuurile sociale. Abuzul sexual asupra copilului presupune antrenarea copilului într-o activitate realizată cu intenția de a produce plăcere sau de a satisface nevoile unui adult ori ale unui alt copil care, prin vârstă și dezvoltare, se află față de el într-o relație de răspundere, încredere sau putere.*

În legislația națională, abuzul asupra minorilor este definit în Legea nr. 272/2004, cu modificările ulterioare:

Prin abuz asupra copilului se înțelege orice acțiune voluntară, a unei persoane care se află într-o relație de răspundere, încredere sau de autoritate față de acesta, prin care este periclitată viața, dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială, integritatea corporală, sănătatea fizică sau psihică a copilului. Art. 89 (1)

Formele violentei sexuale asupra minorului sunt descrise pe larg în HG 49/2011 și își găsesc corespondent în articolele codului penal precum:

1. molestarea sexuală, expunerea copilului la injurii sau limbaj cu conotație sexuală, precum și atingerea copilului în zonele erogene cu mâna sau prin sărut, indiferent de vârsta copilului;
2. situațiile care duc la satisfacerea nevoilor sexuale ale unui adult sau ale unui alt copil care se află într-o poziție de responsabilitate, putere ori în relație de încredere cu copilul victimă;
3. atragerea sau obligarea copilului la acțiuni obscene;
4. expunerea copilului la materiale obscene sau furnizarea de astfel de materiale acestuia etc.
5. căsătoria timpurie sau logodna copiilor care implică relații sexuale (mai ales în comunitățile de romi);

6. mutilarea genitală;
7. hărțuirea sexuală, definită pentru locul de muncă, pentru copiii care lucrează în sistemul formal aflat fie sub incidența Legii nr. 53/2003 - Codul muncii, cu modificările și completările ulterioare, denumit în continuare Codul muncii, fie sub incidența Codului civil.

Potrivit datelor oferite de ANPDCA, în 2013 au existat 11.466 de cazuri (comparativ cu cele 11.350 în 2012, 10.278 în 2011) de abuz, neglijare sau exploatare a copilului în țară. Aceste cifre reprezintă numai cazurile înregistrate oficial pe teritoriul României, neluându-se în considerare cazurile de abuz ale minorilor cetățeni români din alte state sau ale celor care sunt exploatați fără a ajunge în vizorul autorităților.

Un studiu din 2011-2012¹ arată că aproximativ 9% din populația copiilor din țară de peste 13 ani au declarat că cel puțin o dată cineva a încercat să întrețină relații sexuale deși minorul (băiat sau fată) nu dorea acest lucru. Acest studiu de prevalență arată că în continuare numai o mică parte din cazurile de abuz sexual asupra minorului ajung la conștiința serviciilor sau autorităților în drept. Printre cauzele multiple care împiedică victimele sau aparținătorii să denunțe agresorul se numără și neîncrederea părinților vătămate în modul de lucru al autorităților pe care îl consideră ca neprofesionist și traumatizant implicând proceduri precum audierea repetată, audierea ce nu ține seama de condițiile subiective ale minorului, de starea și nevoile sale de confort și care au ca urmări retraumatizarea victimei (Pivniceru, Luca, 2009).

---

¹ Date obținute în proiectul BECAN (*Balkan Epidemiological Study on Child Abuse and Neglect*) a fost un proiect inițiat de *Institute of Child Health, Department of Mental Health and Social Welfare*, Atena și finanțat de Comisia Comunităților Europene, prin linia de finanțare FP7-HEALTH-2007-B. Proiectul s-a desfășurat în perioada septembrie 2009 – septembrie 2012 concomitent în 9 țări: Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, FRI Macedonia, Grecia, România

Camera de audiere a minorului – bune practici la Cluj și Craiova

Noul Cod penal, Legea 274/2004 și H.G. 49/2011 conțin prevederi și referiri la modul în care este necesar să se facă audierea minorilor victime, urmându-se diminuarea riscului de revictimizare a acestora. În actele normative menționate se specifică necesitatea respectării unei singure audieri care să fie demarată în așa fel să respecte nevoile copiilor. Principiul unei singure audieri a minorului implică asigurarea unei baze tehnice care să respecte mai multe cerințe – să asigure respectarea drepturilor minorului și în același timp să ofere posibilitatea echipei de profesioniști ce lucrează la caz să își obțină informațiile necesare pentru susținerea demersurilor legale și de asistență ghidate de interesul suprem al copilului.

Camera de audiere a minorului este de fapt atât un modul tehnic cât și o metodologie de lucru care asigură o balanță între confortul minorului și nevoile de informație ale specialiștilor. O astfel de metodologie presupune interviuarea minorului de **o singură persoană într-o unică sesiune de audiere**, iar materialul realizat poate fi utilizat de toți specialiștii implicați inclusiv de către magistrați. Din punct de vedere tehnic, camera de audiere a minorului conține de fapt o suită de 3 sali – sala de audiere, sala tehnică și sala de așteptare fiecare echipată corespunzător. Astfel sala de audiere propriu-zisă respectă cerințe privind crearea unui cadru securizant și atractiv pentru minor în care acesta să se simtă înțeles, acceptat iar specialiștii oferă suportul emoțional și informațional necesar care să le permită să creeze o relație de încredere, relaxată și de cooperare cu acesta. Sala de audiere va fi obligatoriu echipată cu o masă și două scaune și cu o serie de materiale (jocuri, creioane colorate) care să permită minorului să-și exprime indirect (non-verbal) prin activități specifice vârstei pe parcursul interviului. Echipamentul tehnic din sala de audiere va cuprinde o camera/camere video care să înregistreze interviul, microfoane și un echipament de comunicare între interviuator și alți specialiști aflați în camera tehnică (polițiști, avocați, asistenți sociali, procurori). Intervievatorul va ghida discuția cu minorul atât după grila de interviu stabilită anterior cât și după întrebările venite din sala tehnică de la alți specialiști.

Camera tehnică va conține echipamentul de înregistrare precum și personalul tehnic responsabil de înregistrarea audierii. Tot în sala tehnică vor fi prezenți și specialiști/membrii echipei interdisciplinare care pot urmări print-un geam-oglină reacțiile minorului și-i pot pune întrebări numai prin intermediul intervievatorului. Sala de așteptare este rezervată aparținătorilor și specialiștilor după ce aceștia își pun întrebările lămuritoare.

În prezent în România există numai două astfel de săli special amenajate și numai două echipe interdisciplinare (magistrați, polițiști, asistenți sociali, psihologi) formate în tehnici de audiere a minorilor victime ale violenței. Aceste două exemple de bune practici sunt de găsit în prezent numai la Cluj și la Craiova, modele pilot realizate printr-un proiect inițiat de Federația Organizațiilor Neguvernamentale pentru Copil (FONPC), cu sprijinul ambasadei Franței la București.

Echipele multidisciplinare formate pentru audierea minorului funcționează pe baza unui protocol semnat la nivel național de ministerele de Interne, Justiție, Muncii, Familiei și Solidarității Sociale, Sănătății, iar la nivel județean de Parchetul de pe lângă Judecătoria Cluj, DIICOT, Jandarmerie, DGASPC, Serviciul de Probațiune și ONGurile implicate Terre des Home, Craiova și AFIV-ARTEMIS, Cluj. Echipa se mobilizează la semnalarea nevoilor oricărui membru de echipă, intervenția fiind coordonată de poliția și parchetul/DIICOTul. Membrii echipei pregătesc împreună audierea pe toți pașii acesteia de la pregătirea victimei și a aparținătorilor până la derularea și evaluare. Pe partea administrativă echipa este coordonată de DGASPC.

Până în prezent cele două proiecte pilot au găzduit un număr de 32 de cazuri cu rezultate bune, atât privind demersul legal, cât și pentru recuperarea și reintegrarea minorului.

Modelul sălii de audiere a minorului este o practică standard în alte țări europene iar recomandarea rețelei „Rupem tăcerea despre violența sexuală” adresată atât decidenților la nivel național cât și echipelor multidisciplinare la nivel județean este de a replica acest model până la introducerea sa ca procedură standard în lucrul cu minorii victime ale violenței sexuale. Rețeaua “Rupem tăcerea despre violența sexuală” consideră că numai o astfel de procedură va garanta drepturile minorilor victime și va încuraja raportarea cazurilor de abuz și violență către autorități. **Fără o cameră de audiere a minorului, aceștia pot cădea victime tocmai celor ce ar trebui să îi ajute/ofere siguranță!**

Referințe utile:

- ▶ Pivniceru, M., M. și Luca, C. (coord.) (2009). Ghid de audiere a copilului în procedură judiciară, Editura Hamangiu, București
- ▶ Tillyer, M., S (2014). Violent Victimization Across the Life Course: Moving a “Victim Careerer” Agenda Forward, Criminal Justice and Behavior, Vol. 41, No. 5, 593-612.
- ▶ Fergusson, D.M., Horwood, L.J., Lynskey M.T. (2008). Childhood sexual abuse, adolescent sexual behaviors and sexual revictimization, Child Abuse and Neglect, volume 32, Issue 8, Pages 785-796
- ▶ Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 159 din martie 2014
- ▶ Hotărâre Nr. 49 din 19 ianuarie 2011 pentru aprobarea Metodologiei-cadru privind prevenirea și intervenția în echipă multidisciplinară și în rețea în situațiile de violență asupra copilului și de violență în familie și a Metodologiei de intervenție multidisciplinară și interinstituțională privind copiii exploatați și aflați în situații de risc de exploatare prin muncă, copiii victime ale traficului de persoane, precum și copiii români migranți victime ale altor forme de violență pe teritoriul altor state, publicat în Monitorul Oficial nr. 117 din 16 februarie 2011

Rețeaua informală Rupem tăcerea despre violența sexuală este formată din următoarele organizații care promovează egalitatea de gen și acționează împotriva violenței asupra femeilor: Asociația Transcena, Institutul Est European pentru Sănătatea Reproducerii, Asociația Front, Centrul Parteneriat pentru Egalitate (CPE), Asociația E-Romnja, Asociația Filia, Asociația Artemis, coordonator Asociația A.L.E.G, colaborator Fundația Sensiblu.

Proiect finanțat prin granturile SEE 2009 - 2014, în cadrul Fondului ONG în România; Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a granturilor SEE 2009 - 2014